

Observatoriul este de două ori în săptămână, Mercurul și Sâmbatul.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — în străinatate pe 1 an 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la țesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 93.

— Sibiu, Mercuri 23/5 Decembre.

1883.

Pentru ce nu se multiescu romanii în monarhia austro-ungurésca?

Acésta întrebare de cea mai mare importanta s'a pusu și ventilatu de câteva ani încóce în press'a periodica mai de multe ori, s'au cercetatu multu puçinu și cauzele miciorarii locuitorilor romani, s'au cautatu uneori și miidulócele de a intimpina reulu, dára unu respunsu care se satisfaca pe deplinu, se póte da numai dupa unu studiu aprofundatu, ajutat de o esperientia facuta cu anii întregi în regiuni câtu mai multe, locuite nu numai de romani curati, ci și în cele locuite amestecatu cu alte poporatiuni heterogene.

Mai de curendu a pusu acésta întrebare în diariulu nostru rev. sa domnulu protopopu J. Marcu din orasiulu Satmaru în Ungari'a, indigitandu totuodata și unele cauze ale impuçinarii, precum și câteva miidulóce de îndreptare.

Punemu și noi din nou aceasi întrebare; premittemu inse din capulu loculu, că nu ne simțimu în conditiuni de a da cestiunei o deslegare demna, de importanta ei nici chiar atunci candu ne-ar prisosi timpulu că se facemu studii statistice din cele mai minutióse. Se mai ceru aci inca și alte studii și alte sciintie spre a judeca în cunoscintia de lucru despre vitalitatea unui poporu, a unei rasse de ómeni. Poterile generatòrie, desvoltarea sau scaderea și chiar paralisarea lor totala depindu dela o multime de conditiuni atâtu essentiali câtu și accidentali. Unele din cele essentiali sunt adeverate misterii, din care cauza ele au și intratu și au remasu mii de ani la cele mai multe popóra ethnice din stravechime în sfer'a de activitate a popiloru; în grija lor a fostu lasata supraveghierea propagarei ómeniloru; din acea grija a trecut o parte considerabila și în testamentulu vechiu la evrei, din care cauza și popii lor trebuia se fia insurati, pentru-cá se aiba ocaziune a cunósce din propri'a esperientia tóte misteriiile casatoriei, transformarii și tóte crisele prin care trecu fetii până în momentele nasterii și dupa aceea mai multe septemani și luni. Din testamentulu vechiu au trecut câteva misterii și în ritulu bisericeii christiane, precum e de ex.

scóterea femeii la biserica numai dupa 5 septemani, comand'a secret'a ce se mai dá la multe popóra de cátra preoti în scaunulu marturisirii pentru abstinencia în dile de postu și la dile mari, cum și alte misterii de acestea, care tóte au scopulu de a propaga și a conserva generatiuni câtu se póte mai sanetóse și vigoróse. De altumentrea cele doue biserici mari christiane au ridicatu însusi contractulu bilaterale alu casatorei în întregimea sa la rangu de misteriu, de sacramentu și a sciutu fòrte bine pentru ce face asia și'i recunósce importantia suprema pentru ómenime. Cresceti și ve înmultiti cá nasipulu mării, s'a disu în carunt'a vetustate, carea daca ar fi cunoscutu de ex. teoriile unui Malthus, Schopenhauer și ale scólei lor, le ar fi declaratu de scólele ómeniloru smintiti, daca nu și de o adeverata infamia.

Dara unde este loculu acilea de a discuta cestiuni delicate de natur'a acestora? Asia noi ne vomu margini astadata se mai aratamu unele cauze cunoscute și noue cá impedecatórie de multirea ómeniloru și anume de acelea, care au predominitu și mai predomnescu anume la nefericitulu nostru poporu mai multu decâtu la alte popóra conlocuitorie. Dupace le vomu cunósce pe tóte sau pe cele mai multe, atunci ne va fi permisulu și noue a întreba, cá de ex. pentru ce rassa pura magiara se multiesce și mai puçinu decâtu cea romanésca, pentru-cá chiaru acea multire puçina a magiari-loru cá rassa, este numai la parere, este ilusoria, fiindu-cá renegatii sunt cu totul de alta rassa, totuodata și de altu caracteru fòrte differitoriu, din alu carui amestecu, infiltrare, inoculare va esi mai curendu sau mai tardiu alta rassa asia numita de mestiti care nu va mai fi magiara.

Si fiindu-cá generatiunea ómenésca nu este de durata buna-óra numai cá a paseriloru de casa, trebue se luamu la unu locu celu puçinu trei generatiuni sau ceva preste 100 de ani, una cu alt'a, pentru-cá se cunóschemu bine, daca unu poporu se multiesce elu din sinesi sau daca scade la numeru. Acésta regula este a se observa în casulu de façia cu atâtu mai virtosu, cu câtu avemu la probe de ajunsu atâtu în archivele tieriei, câtu și în scrieri publicate, din care se vede cá popórale

de alte limbi, magiari, sasi, serbi au strigatu fòrte desu, până mai de curendu, cá romanii se multiescu preste mesura, spre reulu celora, cum credeau ele. Pe câtu cunóschemu noi ministrulu Trefort a fostu celu de întâiu care înainte paremi-se cu patru ani petrecendu în Banatu a disu și scrisu, cá numerulu romaniloru scade tare, éra dela conscriptiunea din 1880 încóce acésta opiniune a începutu a se lati și asupra celorulalti romani. În totu timpulu câtu amu statu sub guvernulu austriacu se credea și afirmá, cá numerulu romaniloru cresce preste totu cu esceptiune numai de Bucovin'a unde scaderea éra invederata inca de înainte cu treidieci de ani și de atunci neincetatu. Pentru ce óre romanii se se fia multitu mai înainte, éra de câteva ani încóce se scada?

Înmultire sau scadere, noi luamu ambele acestea alternative numai de hipotese, care astépta se fia confirmate în regula, éra deocamdata formulamu întrebarea numai asia: Pentru ce nu se înmultiescu generatiunile la romani în proportiunea poterei productive date lor dela natura? éra la acésta vomu respunde în altu Nr.

(Va urmá.)

Resolutiunile votate la intruirea deputatiloru nemti tinuta în Prag'a.

Cehisarea justitiei și a administratiunii în partile germane ale Boemiei, începuta cu ordonantia asupra limbei și urmata de atunci cu multa inversiunare, care pare destinata a pune bazele pentru realizarea statului cechu, a condusu la o mare ferbere printre poporatiunea germana din Boemi'a. Ea cere din ce în ce cu mai mare staruintia se fia lasata a se desvolta în pace și se i se protéga viétia ei nationala printr'o despartire a administratiunii Boemiei, care, scapandu pe Germanii din Boemi'a de ori-ce siluire în privinti'a limbei, le va asicurnisce functionari de originea lor și în acelasiu timpulu scapa unitatea Austriei de pericolulu ce ii vine din partea statului cechu. Deputatii poporului germanu din Boemi'a declara cá acésta cerere este drépta și cá se póte indeplini fára o schimbare

Foisiór'a „Observatoriului“.

Episóde din pregiurulu Plevnei dela 1877.

(Imperatul Alexandru II. Carolu I. Marele duce Nicolae. J. Brateanu.)

(Urmare.)

Generalulu Nepokoycinski arunca o cautatura pe charta și dise;

Precum mi s'a raportatu mie, capulu armatei romanesci stá la Corabi'a nu departe de Nicopolé. Înaintandu de acolo corpurile romanesci voru luá positiune mai de a dreptulu la Grivitia și acolo se voru alaturá la corpu alu patrulésca.

La acestea principele Carolu observá într'unu tonu usioru: „Acésta este una din positiunile cele mai importante și mai grele, cáci de înaintea Grivitiei stá redut'a cea mai tare a siantiuriloru turcesci; eu inse me bucuru cá trupeloru mele li se asémna acelu locu periculosu și de onóre, ei intra odichniti, și este cu dreptu, cá lor se li se încréda partea cea mai grea a labórei.“

Atunci façi'a imperatului se inrosi puçinu; éra marele duce Nicolae muscandu'si mustetiele dise:

„E de regretatu, cá armat'a romanésca intra numai acuma în lupta; daca s'ar fi întemplatu acésta mai înainte, pe candu Osman pasia éra inca la Vidinu, atunci tóta acésta actiune nu ar fi impedecatu înaintarea nóstra la Plevn'a.“

Ochii principelui se inflacarara, inse până a nu apuca se respundia elu, începú domnulu Brateanu cu vocea sa clara și agera:

„Maiestate Sa imi va permite se respundiu pentru prea gratiosulu meu principe, pentru cá densulu imi facú onórea cá se 'mi asculte consiliulu meu, de aceea si este dator'a mea cá se desvultu politic'a de până acum a tieriei nóstre, care a decisu asupra tñutei armatei romanesci și adaoase cu voce apasata, se o si apere, daca va trebui.“

Pe candu imperatul isi razimá capulu pe mana, Brateanu continuá: „Romani'a în acestu resboiu este aliatalu firescu alu Rusiei unita cu acésta prin necesitatea de a combate pe unu vrasmasiu comunu; dara positiunea vastei Rusii differe de conditiunea miciei Romanii; cáci pe candu Rusii'a chiaru și dupa o campania perduta isi va conservá totusi loculu seu între poterile mari europene, problemele Romaniei sunt rezervate viitorului și implinirea acestora depinde dela bun'a vointia a mariloru poteri. Rusii'a voiesce se castige multu, si candu vei cautá, ea póte se pérda puçinu; Romani'a pune în jocu existenti'a sa, ei inse nu'i este permisulu cá se faca acésta fára o garantia câtu se póte mai buna pentru unu castigu siguru.“

Atunci marele duce Nicolae, intrerupendu dise: „Si óre amicii'a Rusiei nu este ea o garantia cá cea dorita?“

Brateanu se plecá și respunde cu barbatia și linistitu: „De siguru Altetia imperiale. Dara ori-ce amicitia și ori-ce aliantia trebue se fia basata pe prestatiuni reciproce, daca este cá ele se fia durabili și folositorie. Pána acum între Rusii'a cea mare și între mic'a Romani'a nu a esistatu ecilibru dreptu. Daca noi amu fi retinutu pe Osman-pasia la Vidinu pe locu, pe candu armatele russesci ar fi înaintatu triamfátore la Constantinopole, atunci usioru s'ar fi potutu dice, cá noi ne amu fi aparatu numai fruntariile nóstre, cáci adeca lumea judeca adesea despre cei mici usioru; si asia se póte cá dupa victorie sangele romanescu versatu nu ar fi fostu pretiuitu dupa adeverat'a lui valóre.“

Atunci imperatul dise cu vocea apasata: „Rusii'a niciodata nu va uitá pe amicii sei.“

Principele Carolu puçinu cam confusu lasá ochii în pamentu, éra Brateanu continuá totu cu linistea de mai înainte:

„Maiestate! Gratosulu meu Domnu a fostu convinsu despre acésta. Elu este ostasiu și se trage dintru o casa, alu carei nume la însemnatu istoria pe multe campuri glorióse de batalii; daca Înaltimea Sa ar fi ascultatu de sentimentulu seu, atunci elu cu bravele

sale trupe ar stá de multu în campulu de lupta; dara consiliulu meu l'a retinutu; pentru-cá aci nu póte fi vorba numai de glori'a principelui și a armatei, ci și de viitorulu tieriei, care l'au alesu de Domnu alu seu. Eu credu Maiestate, cá nu'mi este mie a face acestu viitoru dependentu dela eventualitatile sentimentelor nobili, și de aceea eu am aflatu cá trebue se'mi tragu sam'a cu conditiunile cerute de o politica consecenta și entusiasmulu eroicu alu Domnului meu se'lu moderedi. Astadi lucrulu stá altumentrea; astadi nu se va mai potea dice, cá noi ne aparamu numai puru si simplu fruntariile nóstre; astadi mic'a Romani'a are se arunce unu pondu pretiosu i disculu cumpenei façia [cu marea Rusii'a, astadi potemu castigu o garantia sigura a viitorului pentru sangele filorului tieriei nóstre, cáci astadi ajutorulu nostru este de valóre mare și va trebui se fia pusu în cumpana atunci candu se va decide pretiulu victoriei.“

La acestea principele Carolu: „Maiestatea Vóstra veti recunósce cá domnulu Brateanu are dreptu. Daca eu asiu fi numai simplu principe, eu m'asiu rogá pentru unu locu onorificu în sirurile armatei Vóstre; eu inse am luat marea respundere pentru tíer'a care m'a facutu principe alu seu și sunt datoriu se'i asiguru viitorulu ei.“

Imperatul aruncá o cautatura binevoitóre asupra nobilei feçie a principelui agítatu fòrte în sufletulu seu.

„Alteti'a Vóstra aveti dreptate,“ dise imperatul. „Asia dara înainte de a mai vorbi despre operatiunile nóstre militare, avemu se regulamu bazele unei aliantie stabile între Rusii'a și Romani'a si,“ mai adaoase cu unu semnu de o ironia fina pe buze, „dn. Brateanu va avea bunatate cá se ne spuna acelea conditiuni.“

„Acelea sunt simple,“ respunde Brateanu, „si ele resulta din impregiarile actuali. Romani'a este saraca, armat'a ei s'a înhintiatu cu fatige si sacrificii, si 'i lipsesce ici-colo materialulu de resboiu.“

(Va urmá.)

intimidarilor de totu soiulu, esercitate asupra poporului romanu, intr'unu modu neertatu, au observatu resistenta passiva eschisivu numai fația cu camer'a deputatilor; in municipie si in comune inse au fostu totudeauna in activitate.

Deci nesinceritatea si neclaritatea se potu contesta dar fația cu Romanii, nu.

Daca vomu merge inainte de asta nu mai multu, decatu cu patru-cinci septemani, vomu gasi in diurnalele unguresci cele mai grosolane si neomenose invective la adresa Romanilor din Romani'a, cu deosebire a dlui Brateanu, dicendu ca „tote inspiratiunile Romanilor din Ardealu, vinu dela Bucuresti si anumitu dela J. Brateanu, acestu inamicu neimpacatu alu Magiarilor si alu statului ungurescu.“ Acuma inse, stramutandu foia, afirma, ca „Romanii cei mai periculosi nu sunt in Bucuresti, ci in Ardealu.“

Intrebamu acum: unde este logic'a si consecuentia? si totuodata ne permitemu o rogare bunilor nostri compatrioti; se ne spuna cu numele, conumele si positionea sociala, cari sunt Romanii, cari conspira cu strainii si apoi mai intrebamu, candu Ungurii au intinsu drepta lor Romanilor? si cu ce felu de conditioni?

Eu unulu n'am nici-o cunoscintia despre asia ceva si nici nu potu crede, se se fi intemplantu vr'odata.

Altmintrea eu asiguru pe fratii Unguri, de si — nu sunt autorisatu de nimene, — ca: pe bas'a egalitatii de dreptu, Romanii in totu momentulu sunt gata de a da man'a cu Ungurii; din motivele produse de „Pesti Napló;“ dara cu pretiulu de a'si sacrificá, seu de a renuncia la drepturile lor, nationali, niciodata. Clara paca, boni amici.

(Va urmá.)

Despre penalitatile la Romani in timpul lui Mateiu Basarabu si lui Vasile Lupu.

(Urmare si fine).

Domnu primu-presedinte Adolf Cantacuzino a respunsu in modulu urmatu:

Domnule procuroru generalu.

Daca este adeveratu ca istoria dreptului constituie unu studiu plinu de utilitate si de interessu, cata inse se marturisimu ca tabloulu trecutului juridicu alu popóloru adesea-ori ne patrunde de o adanca durere. Acesta a fostu impressiunea care am simtit'o candu, adineaora, ve ascultamu desvaluindu, cu acelu neobositu amoru ce'lu aveti pentru adeverulu istoricu, crudimile infortore care in alu XVII secolu se savirsea in Franci'a in numele legiloru penale. In faci'a atatoru atrocitati suntemu nevoiti se recunoscemu catu de adeverate sunt cuvintele lui Rosi: Les legislators ont joué au plus méchant et au plus féroce avec les mal-faiteurs.

Dar care pote fi caus'a atatoru atrocitati?

Ore ómeni din alu XVII secolu francesu (acelu secolu atatu de civilisatu in catu a merítatu ca istoria se'lu numésca „Secolulu celu mare“) erau prin natur'a lor mai rei de catu noi ómenii din alu XIX secolu, cari remanemu uimiti in faci'a atatoru crudimi legale? Nu credemu. Adeverata causa este ca in acele timpuri societatea, ori-catu de inaintata ar fi fostu, nu descoperise inca adeveratele base ale dreptului de a pedepsi. Victima a unoru eroi seculare, ca intrebuintia acele crudimi crediendu-le necessariu pentru indeplinirea scopului justitiei umane. In adeveru, legiitorii din vécurile trecute, in locu de a intemeia dreptulu de a pedepsi pe necesitatea ce are societatea de a se conserva si de a'lu margini in cerculu acelei necesitati, au crediutu ca acelu dreptu este o consecintia fatala a principiului de espiatiune, a acelu principiu de justitie absoluta care cere ca reulu se fia respaltitu prin reu. Convinsi in sistemulu lor orgoliosu ca societatea este instrumentulu resbunarei Dumnediesci, ei au infintiatu, sub nume de pedepsi, o multime de torturi, unele mai barbare de catu altele si le au aplicatu la o multime de fapte cari ori-catu de immoral, ori catu de nereligiose ar fi fostu, nu aduceau inse nici-o perturbare ordinii sociale.

Din nefericire Vasile Lupu si Mateiu Basarabu nu s'au feritu si nu puteau se se ferésca de a cadea in acele erori; ca toti legiitori din timpurile lor, au avutu si ei periculosa ambitiune de a stabili in acesta viatia si pe acestu pamentu unu adeveratu infernu da espiatiune; de aceia vedemu pe acesti doi domni pedepsindu intr'unu modu teribilu o multime de gresieli sau, mai bine dicendu o multime de pacate care ori-catu de rusinose ar fi fostu nu atingeau drepturile nimanuia si, prin urmare nu cadeau sub isbirea pedepselor sociale; exemple cari le ati citatu, domnule procuroru generalu, sunt destulu de decisive in acesta privintia ca se me scutésca de a cita altele.

Aruncaandu-ne ochii asupra pedepselor vedemu in legiurile acestoru doi domni o multime de crudimi infintiate sub nume de pedepsi, injositore pentru demnitatea umana, cu totulu nefolositoare pentru conservarea societatiei; bataia, confiscarea, taerea

nasului, scóterea ochiloru, taerea mainiloru, taerea limbei si, de asupra lor, mórtea prin taerea capulu, prin turnare de plumbu topitu in gura, prin ardere in focu, prin tiépa, prin spandiu-rátore mórtea sub formele sale cele mai oribile, distribuita cu o prodigialitate nespusa.

Dar se ridicamu privirile de asupra acestui tristu spectacolu, si daca se póte, se uitamu macleariile calailoru lui Vasile Lupu si lui Mateiu Basarabu, aducendu-ne aminte ca, doi secolu in urma, blanda Romani'a, luandu o generosa initiativa, s'a pusu in capulu nationiloru civilisate a abroga, cu desavirsire, pedéps'a mortiei.

Daca nu putemu vedea in Vasile Lupu si in Mateiu Basarabu nisce novatori bine-facatori in materie penalá; daca nu putemu vedea intr'insii de catu nisce simplii traducetori din grecesce in romanesce a Basilicaleloru, trebue inse se marturisimu ca, prin acesta simpla traducere, Vasile Lupu si Mateiu Basarabu, gratie impregiariloru in cari o au facutu au dobenditu unu titlu eternu la recunoscintia Romanilor. In adeveru, candu acesti doi domni se suira pe tronul, limb'a slavona se introduse in justitie precum se introduse in intréga administratiune. Basilicalele se aplicau, inse sub form'a unoru traductiuni facute in limb'a slavonésca, slavonismulu, care coprinse sferile oficiale ale societatiei, amenintia se coprindea intréga societate romana. Mateiu Basarabu si Vasile Lupu vediura pericolulu, si acesti doi eroi cari, tota viatia lor, luptara vitejesce pe campurile de batae unulu in contra altuia, amendoi se intelnira intr'o cugetare pentru a sdrobi curentulu slavonescu care ne cotropise; instrumentulu celu mai puternicu de care s'au servitu pentru a combate reulu si a'lu distruge a fostu promulgarea in limb'a romanésca a acestoru doue legiuri, cari astu-feliu, in mare parte, au fostu caus'a ca a scapatu némulu romanescu din naufragiulu ingrozitoru ce'lu amenintia.

Anulu judiciaru 1883—1884 este deschisu.

Expositiunea de electricitate dela Vien'a.

(Urmare).

In interiorulu rotunde, la parteru si in dreptulu transeptulu de nordu se afla pavilionulu turcescu, in care directiunea telegrafiloru otomane a expusa mai multe sisteme telegrafice in susu in Turci'a, intre cari si unu telegrafu sistemulu Hughes, imprimandu telegrame in limb'a francesá si turca.

Acum avemu se percurgemu pe rendu cele trei lungi galerii cari incongióra rotund'a despre ostu, nordu si vestu. Sudulu este ocupatu de camere de locuinta, de multimea birouriloru administratiunei publice si de unulu din restaurantii expositiunei.

Jumetatea galeriei de ostu, si anume partea despre sudu, este ocupatu de teatru. Acesta este luminatu cu 900 lampi incandescentia, sistem'a Swan de 20 luminari fia-care, construite in Londr'a; ele primescu curentulu electricu dela o machina cu curenti alternativi a lui Ganz din Pest'a, care póte alimentá pana la 2000 lampi candu lucrédia cu tota puterea, si este póte cea mai mare machina in tota expositiunea. Acesta machina este cupelata de a dreptulu cu unu motoru cu vapori de 150 cai si dá unu exemplu frapantu de o machina, póte, cea mai puternica care exista, care dá efectele luminose cele mai mari, si cu tote astea curentulu electricu alu ei are asia puçina tensiune, in catu póte cineva se atinga cei doi reofori ai ei fara se simtia aprópe nici cea mai mica comotiune.

Representatiunile acestui teatru (baletu) prezinta in sine puçinu interessu. Importanti'a cea mare consta intru familiarisa lumea cu unu localu publicu, si anume scena, luminata cu lampi de incandescentia. Instantaneitatea cu care se face intunericu sau lumin'a cea mai intensiva in sal'a spectatoriloru sau pe scena, schimbarele placute si instantanse de intensitate si de colóre a luminei, apoi lips'a de ori-ce pericolu de explosiune sau de incendiu, lips'a de ori-ce infectiune a aerului din sala, desvotarea fórte mica de caldura produsa de aceste lampi, constituiescu caractere nepretiiute ale luminei electrice, intrebuintiate mai alesu in locale unde aglomeratiunea lumei este mare. Trebue se adaogamu, ca pe scena mai erau disponibile, afara de lampile de incandescentia, inca câteva lampi puternice cu acu voltaicu pentru diferitele productiuni ce s'aru simti trebuintia a face pe scena.

Representatiunile erau scurte, inse lumea a intielesu importantia si agrementulu lor, in catu teatru era visitatu de fia-care séra, la cele trei representatiuni, la 7, 8 si 9 óre séra de preste 1000 persóne.

In aceeași sala a teatrului se dau pe fia-care di de doue ori, la 3 si la 4 óre dupa amédia, representatiuni sciintifice poporare cu unu microscopu electricu de dimensiuni gigantice, construitu de Ploess din Vien'a, si marindu de 10,000 ori liniaru, adeca la 100.000,000 ori in suprafacia.

Si aceste productiuni erau din cele mai instructive pentru publicu.

Totu in aceea sala se dau in timpul expositiunei cursuri populare sciintifice, negresitu relative la electricitate, de diferiti invetiati germani, francesi, sau englesii.

In jumetatea a dou'a a acestei galerii de ostu si unu coltiu din galeria de nordu sunt di spuse salónele, sau cum le numescu acolo „les Interieurs,“ camere splendidu

mobilate si splénditu luminate, represintandu salóne de primire, sali de mancare, bucatarii, cabinetu de studiu sali de tablouri etc., cu scopu de a studia aspectulu ce prezinta aceste locale luminate cu lampi de incandescentia. Luminatul electricu a avutu si aci celu mai mare successu, cum se scie in parte si din alte ocazioni si din expositiunea electrica dela München de acum unu anu.

Intréga galerie si aceea de vestu pe trei parti, de impreuna si cu transeptele lor, coprinde unu numeru fórte mare de motori cu gazu si cu aburu, precum si unu numeru imensu dinamomachine de tote sistemele posibilibile; asemenea se mai afla aci si alte obiecte cari au raportu directu sau indirectu cu productiunea si usulu electricitatii, precum sunt curele, strénguri, organe de machina, bai galvanoplastice etc.; expunerea amenuntiatu a totoloru machineloru ne ar duce prea departe; ne multiamimu a cunósce pe cele mai principale.

Brand si Lhuillier din Brünn: unu motoru cu vapori, cu presiune inalta, de 60 cai, pune in miscare dinamomachinele cari lucrédia la tramvaiulu electricu.

Brukner, Ross si Consortium din Vien'a: mai multi motori cu aburi, mai multe dinamomachine si lampi electrice cu arcu; intre altele lucrédia la transportulu electricu alu carburiloru necesari machineloru.

Wirth din Londr'a: unu motoru cu vapori, sistemulu Armington, misca siépte dinamomachine Gramme ale societatii Gramme cari luminédia 27 lampi Cance de câte 350 luminari.

Société anonyme d'électricité din Paris brevet Gérard; vreo 12 dinamomachine, lampi electrice de totu felulu, telefóne, telegrafi, baterii secundare, machina cu vapori de iutéla mare, pentru a fi cupelate directu cu dinamomachine.

Compagnie continentale Edison din Paris: trei dinamomachine mari, unu motoru Armington cu vapori, lampi de incandescentia Edison etc.

The international electric company (mai inainte numita Brush-Company): o imensitate de dinamomachine, unele pentru 40 lampi mari cu arcu si cu tensiune mare; o machina Ferranti de o iutéla extraordinara pentru curenti aternativi; lampi cu arcu, lampi de incandescentia, sistem'a Lane-Fox, acumulatori etc.

(Va urmá.)

Sciri diverse.

— (Necrologu). Dela Paris a sositu scirea ca Basilie Boerescu, eminentulu juris-consultu, distinsulu economistu, oratorulu de prima ordine, savantulu professoru si ilustrulu avocatulu a muritu la „Grand Hotel“ aflandu-se in drumu spre Cannes, unde plecase pentru de a'si cauta sanatatea. Memoria acestui barbatu de renume istoricu va fi neuitata!

Ambele camere ale parlamentului Romaniei au sistatu siedintiele lor pentru trei zile in semnu de doliu si au votatu ca remasitiele pamentesci ale ilustrului defunctu se fia aduse dela Paris si inmormentate pe spesele statului.

— (Nerologu). George Popu, controloru la perceptoratulu regiu ungurescu de dare in Deesiu in urm'a unui morbu indelungatu a incetatu din viétia in 27/15 Novembre 1883 la 1/2 4 ore dupa a. m., in etate de 39 ani.

Cu anima franta de adunca dorere incunoscitiédia despre acesta pierdere ireparabila, insolabil'a soçia Otilia Cúpsia in numele seu si a uniculu fiiu Juliu; a tatalui repausatulu Cosma Popu, a sororei Pelagia Popu maritata Constantinu Popu; a socriloru repausatulu Sigismundu Covaciu, soçi'a Rosalia Salmayer si fii acestora, a afiniloru: George Ratiu si fii, Adalbert Salmayer si famili'a s'a, precum si a numerosiloru cumnati si cumnate, nepoti si nepóte.

Remasitiele pamentesci ale defunctulu s'au inmormentatu dupa ritulu gr.-cat. dela locuinta s'a din strad'a Codrului (cas'a Stefanu Ratiu Nr. 89) in cimiteriulu „Rózsáhegy“ din locu la 29 l. c. 2 ore d. a. La care solemnitate funebrala toti consangeni, colegii, amici si cunoscutii a luat parte.

Deesiu, in 27/15 Novembre 1883.

Fia-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

— (Unu duelu teologicu). In fie care anu, la Rom'a, candu sosese vremea esameneloru colegiiloru teologice, se da in desbaterea eleviloru tese a caroru discussiuni se facu in presintia supremulu pontefice, adi Papa Leonu XIII, care de multe ori pune si elu unele cestiuni.

Pentru acestu felu de duelu teologicu se alege patru din cei mai de frunte elevi, dintre cari doi defendentes si doi arguentes ai tessei.

Tes'a pusa anulu acesta in discussiune a fostu: De operationibus divinis circa creaturas. Intre sustinetori erau unu Canadianu si unu Germanu, elevi ai colegiului urbanu pontificalu, éra între combatenti tenerulu Dimitrie Radu, Romanus Transilvaniensis dupa cum e trecut in list'a disputantiloru, elevu alu colegiului greco-rutenu, si unu Spaniolu.

